

Az egyetlen férfi — aki nő!

Anna néni — ezen a néven ismertem meg a szegedi szociáldemokrata mozgalomban is.

Budapesten született 1889. november 16-án, kilenc gyermekes Ganz-gyári munkáscsaládban, s meghalt emigrációban 1976. szeptember 7-én, a belgiumi Blankenberg-ben. Húsz évet élt hazájától távol, s azalatt Kéthly Anna példaképpé magasodott. Nem ment férjhez, hogy magát teljes egészében a mozgalomnak adja. Önszorgalomból tanult meg gép- és gyorsírni, s elsajátította a német, a francia és az angol nyelvet is.

A század elején megindult a világon a szüfrazsettek mozgalma. Tagjai a nők választójogáért küzdtek, bátor, főleg polgári asszonyok és leányok voltak. Kéthly Anna, mint a proletárasszonyok többsége, távol állt ezektől. Már fiatal éveiben világossá vált előtte, hogy ha szervezeten és céltudatosan akar dolgozni a szociáldemokrata párt nőmozgalma, jelszava a harc a háború ellen kell hogy legyen.

Ezt a szellemet fejezte ki az 1905-ben megindított lap,

Száz éve született Kéthly Anna

a *Nőmunkás*, amelynek zászlóvivője, a lap beszüntetéséig (1938) Kéthly Anna volt. Az első világháború alatt a háborúellenes agitációt legnagyobb részben a szakmailag szervezett szociáldemokrata nők vállalták. A háború után, a fehér ellenforradalommal szemben is kialakult az új, harcos asszonyserég, melynek tagjai Kéthly Anna vezérletével a béketeremtő munka intézményeinek alkotásiért harcoltak. Senki jobban nem érezte és tudta, mint ezek a nők, élükön Kéthlyvel, hogy milyen irtóztos katasztrófa felé hajszolják a világot.

Kéthly Anna 1922-ben került be, mint első nő, a magyar parlamentbe, s ebben a minőségében 1937-ig működött. Negyedszázadon át harcolt a Bethlen-Horthy-rendszer ellen. Nem véletlenül terjedt el vele kapcsolatban az a mondás, hogy „egyetlen férfi van a parlamentben — az is nő”. Négy éven át Szeged képviselője. Tevékeny közösséget vál-

lalt a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programjával. A „ma a demokráciáért — holnap a szocializmusért” jelszóban a politikai hangsúlyt az első részre helyezte. A parlamentben pártja nevében ő mondott beszédet a köztársasági államforma törvénybe iktatása mellett.

Az 1947-es választások után, a polgári demokráciáért küzdő szociáldemokrata pártért emelt szót. A kirobant választási harcban 1947. augusztusában így háttérben maradt. Az 1948-as XXXVI. kongresszuson határozottan ellenezte a két munkáspárt egyesülését s ezért mint sokakat, másokat is, akik vele szavaztak — például a kongresszuson a korelnök szerepét betöltő Czibula Antal, a szegedi pártvezető vb-elnökét is — kizárták a szociáldemokrata pártból.

Az egyesülés után visszavonult a politikai élettől. 1950-ben törvénysértő módon letartóztatták, életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélték. Csaknem négy év

műlva szabadult, de 1956. közepéig házi őrizetben élt. 1956. október 24-én újjászerveződő szociáldemokrata párt elnökeként Nagy Imre mellé állt, kormányában államminiszteri tisztséget vállalt. November 3-án Betsoe utazott, hogy a Szocialista Internacionálé vezetőivel tárgyaljon. A szovjet csapatoknak a felkelés elleni fellépése hírére haza indult, de a határon már nem jutott át.

Megkezdődött emigrációs idejének időszaka. A nyugat-európai szociáldemokrata pártok körében élete végéig nagy tiszteletnek örvendett. Most, az új magyar politikai életben sokszorozott erősséggel hangzanak Kéthly Anna intő szavai: a magyar földön rendet és biztonságot csak a demokrácia eszközeivel teremthetünk; ez ad belső biztonságot, békét, amely nemcsak hazánk, de a világ békéjének is egyik alapeleme...

A magyar munkásság meghajtja fejét emléke előtt. Akinek idegenben nyugvó hamvai hamarosan megindulnak a hazai föl felé.

Csongor Győző

Tanmese, kommentárral

Már szinte klasszikus politikai tanmese: valamely hagyományos demokrácia hazájában két parlamenti-képviselő úgy, de úgy összeszólalkozik, hogy már-már öltre is mennének tán, ha nem az ellenkező széleken ülnének; este meg családostul együtt vacsoráznak a főváros leglátogatottabb éttermében, és mosolyognak, és bókákat mondanak egymás feleségének... Micsoda képrútás! — itélkezik az osztályharcos magyar lélek. Micsoda szemfényvesztés, úri huncutság! Nyilvánosság előtt fenekednek, stikiben meg komáznak. Neveltetésünk szerint, ez minimálisan politikai árulás!... Lám, ez maga a rothadás. Tűz meg víz együtt? És túlságosan csodálkozni sem illik ezen az itélkezésen, már csak azért sem, mert ilyenekből: kit kívül láttak?, ki kitől nem határolta el magát? — valamikor bíróági ítéletek születtek.

Még pár hónappal ezelőtt is hallottam előadni, itt, Szegeden, olyan megbotránkozással színezett történeteket, hogy kit nem láttak együtt, egy sörözőben: két ellenzékit meg két amolyat! Kezdtém is „aggódní”, mert nem úgy válogattam meg asztaltársaságomat, s különösképpen nem hivatalszobám tárgyalóvendégeit, hogy vajon „tisztá fajú” szocialista-e vagy zöld; kereszténydemokrata-e vagy reformkommunista; néppárti, netán politikailag közömbös. Leginkább azt hiszem, barátságokban nem kötelező az azonos gondolkodás, partneri viszonyokban pedig a legtermészetesebb a különbözőség. Volt olyan délelőttöm, olyan forgalmas napom, hogy rövid két óra alatt tárgyaltam Ökrös Tamással, Póda Jenővel, Telkes Györggyel, Géczy Józseffel, Bába Istvánnal; telefonoztunk Révész Mihállyal, Abrahám Lászlóval, Anderle Ádámmal; közös érdekű ügyekről váltottunk levelet Juratovic Aladárral, Csonka Istvánnal. Ki panaszkodott, ki vitatkozott, ki kért, ki csupán valamelyes közös meg egyezésre törekedett. S ilyenkor én mindig azt hittem: jó napom volt. Közéleti kohóban éreztem magamat. Megnyugtató, hogy keressük egymást, hogy valami közös vállalkozásban veszünk részt — mert külön-külön olykor egészen másoz vagyunk, de közügyekben eltalálunk egymáshoz.

A tanmese mélyeséges igazságát ismerem föl ebben a partneri sokszínűségben. Nevezetesen azt, hogy nekünk szabad vitatkozni, veszekedni, politikailag versenyezni — egyet azonban semmiképp: utálkozni, gyűlölködni. Mert nem hiszem, hogy vannak hivatalos népboldogítók és hivatalos bajkeverők. Nem hiszem, hogy vannak intézményesíthető politikai rossz szellemek és fölkeint jötevők. De bizonyosan vannak társadalmunknak sajtóságs ellentmondásai, nyűgei, nyavalyái, de nincsenek csodadoktorai.

Főntebb neveket soroltam. Merő véletlenség, hogy aznapi szerkesztősegi „ügyfélforgalmam” épp így hozta össze. Mégis „kiadtam” e neveket, de csupán azért, mert a szegedi közvélemény e nevekhez politikai nézeteket is kapcsolni tud. Ebben a mikrovilágban azonban igen fontosnak, jelentősnek érzem, hogy politikai vonulatok keresni kezdik egymást. Hogy mindig mindenki hoz valamit, például egy olyan műhelybe, amelyet szerkesztőségnek hívunk!

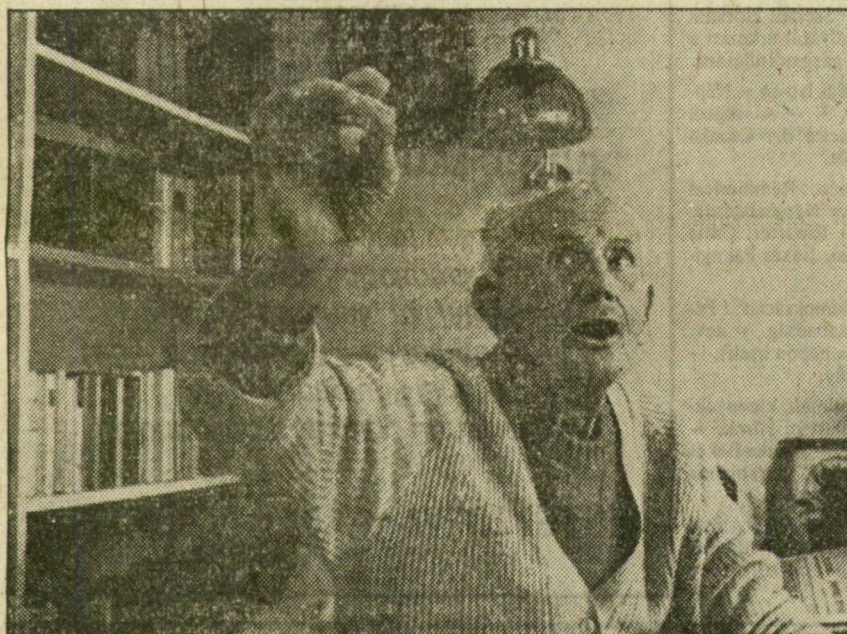
Néhány nagy csatán már túl vagyunk. Az idegenkedés, a bizalmatlanság, a gyanúsítgatás is sápad. Nem olyan hegyesek a jelzők, nem olyan ingerültek a párbeszéd, nem olyan mélyek a lövészárkok. A politikai profilok tisztábbak, az indulatok mégis — vagy talán éppen azért? — szelídebbek. Mert bizony egy történelmet élünk. A megismételhetetlen históriát, amelyben mindenkinek méltósággal lehet s szabad képviselnie önmagát, pártját; s tudomásul kell vennie, hogy vannak más pártok, más meggyőződések, más indulatok.

Hamis az a politikai szótár, amely szimplán értelmezi a különbözőségeket, s netán azt mondja az ellenzékre: ellenség — bármely poluson. A modern század éppen azt bizonyítja, hogy jelentős politikai ellensúly nélkül nincs, s nem lehet társadalmi demokrácia.

Mi még nem vacsoráztunk együtt. Kicsit úgy vagyunk, mint a kényes menyasszony: a visszatartott kérők száma egyenesen arányos a jó parti esélyével. De hogy együtt kell élnünk, az bizonyos. Csak így mehetünk be Európába, ahol mindezt közönségesen politikai kultúrának nevezik. Hiszen minden politikai versengésben a népboldogítás nagy és szent szándékának kell munkálkodnia. Egymás tisztelete nélkül ez csak személyi vagy hatalmi harc. Kölcsönös megbecsülés keretében talán hiteles politikai erőfeszítés.

Sz. Simon István

Mi újság van, örnagy úr?

Még két perce sincs, hogy beszélgetünk, Kopasz István nyugalmazott tűzoltó örnagy átlótt bal karjának sebet mutatja. Az „első világháborúban, az olasz fronton, egy puskagolyó tépte át magát a húson — több mint hét évtizedes a történet. Nézem a tengerszelid embert, és arra gondolok, mi az az egyetlen és fontos mozzanat az életemben, amit én hasonló helyzetben így kiemelnék a többi közül. Nem tudok dönteni, igaz, harmadannyit sem éltem, mint Pista bácsi, aki most töltötte be 91. életévét.

— Tizenhármunkat köszöntöttek — meséli —, akik egy hónapban születünk. Az

igazgató úr mondott köszöntőt, kis ajándécsomagot kaptunk.

— Mindig így köszöntjük a kis öregjeinket — mondja Zsótér Antal, a Tolbuhin sugáruiti idősök otthonának vezetője, aki alighanem jutalmul kapta ezt a tisztelet hosszú elmeintézet munkája elismeréseként.

Az otthonban 110 nyugdíjas él, havonta 4 ezer forintot fizetve az emelt szintű szolgáltatásért. A teljes ellátás mellett pedikűr, manikűr, kozmetika, fodrászat, gyógytorna áll az idősök rendelkezésére. Mindenütt rend és tisztaság, akár egy jól menő szállodában.

tak. Kitört a Károlyi-féle forradalom, bejöttek a szerbek, meg a románok. Segíteni akartam a hazámat, jelentkeztem a nemzeti hadseregbe.

Meséli, hogyan vonult föl ez a tiszti hadsereg ott, ahol baj volt. A megszállás, a monarchia széthullása, a baloldali mozgalom és a nemzetmentő eszme szorongató, döntésre késztető ténye volt annak a kornak.

— Aztán megüresedett egy hely a tűzoltóságon, odakerültem. Több mint negyven évig szolgáltam. Kihúzza a kis asztal fiók-

ját. Öreg papírok között kotorász, előhúzza egy hosszabban hajtott köteget, rajta az írás: Nyugdíjazásom.

— Volt egy ellenségem, az mindent megtett ellenem. A negyvenes évek végétől kizártak az előléptetésből, maradtam harmadik ember a tűzoltóságon. 58-ban minden ok nélkül nyugdíjaztak.

Pista bácsi egyre szomorúbb. Hiába kérdem a részletekről, a hallgatás falát építi maga köré. A fiókban kutat a szemem, föl-tűnik egy füzet, fedelén ez áll: Szomorú feljegyzések.

A költő

— Itt mindenki úgy hív, a költő.

— Mióta ír verseket? — Gimnazista korom óta. Önmagamnak, a barátai körömnek, s most itt az öregeknek. Néha-néha fölolvastam az írásaimat.

Nem ajánlja föl azonnal, hogy ebleolvassak az irkába, inkább a könyveiről beszélünk. Kis szegletében mai

és klasszikus írók művei. Fölfedezem Temesi porlódí könyvét, meglep, amit idős vendéglátóm mond:

— Tanulságos, hézagpótló és jó magyar regény.

Újra csönd havazza be a kis zugot. Pista bácsi olyan messzire néz, ahová az én szemem nem lát. Mutatja, beleolvashatok a versesfüzetbe.

Öreg vagyok

Öreg vagyok, hajam fehér, Kezeim reszketnek, Ugy érzem, hogy vége a földi életnek.

Ugy szeretnék még valami Erdekest alkotni.

A hazának, a magyarnak Még hasznára lenni!

Ha jön a vég, én nem félek, Él bennem a tudat, Égi bíró kezében van Rólam minden adat.

Ugy búcsúzom el, hogy ő már szelíden behátrál versvilágába, s onnan nyújtja ki karját, egy kézszorításra.

Dlusztos Imre

Voila — mondta a cseh orvos

Nézzük a sebet az öreg karon, és hallgatom a történetet.

— Vonattal szállítottak el a frontról, mert kórházban gyógyíthattak csak meg. A karom bedagadt, feketedni kezdett. Négy napig rázott a vonat, míg megérkeztem Prágába. Vizsgálta a cseh orvos, kóroszozott a sebből, aztán egyrészt csak kiemelt egy szövetdarabot, amit a kábátomból szakított ki a lövedék. Voila, mondta az orvos, mert nem volt közös nyelvünk. Nagyon jóindulatú ember volt az a cseh.

Pista bácsi szemét előnti a könny. Nem is tudja folytatni a mondandót, nyelvén

nagy nehezék a hála és a sok évtizedes teher. Másfél terelem a szót.

— Iparos családból származom, édesapám csizmadia-mester volt — formálja, mintha tollba mondaná. — Az elemiben a kitűnők közé tartoztam, ezért átírtattak a gimnáziumba. A kegyesrendiekhez jártam. Még be sem fejezhettem az iskolát, már behívtak. A hetedikese egy hónap alatt elvégezték a nyolcadik osztályt, s alig száradt meg az érettségimen a tinta, karpaszományos tizedesként szolgáltam a frontról. Jött a sebesülés, a kórházról visszakerültem a pokolba, újra megsebesültem, ezúttal a lábamon. Hazahoz-

Létrejött a nagy üzlet

General Electric—Tungsram vállalkozás

Az egyesült államokbeli General Electric és a Tungsram Rt. szerdán egyidejűleg tett bejelentést a háború utáni legnagyobb, nyugati részről történt magyarországi üzleti beruházásról. Eszerint a Magyar Hitelbankkal megkötött vegyes vállalati megállapodás alapján a G. E. Lighting megvásárolja a Tungsram Rt. részvényeinek 50 százalékát, továbbá meg egy részvényt, összesen 150 millió dollárért, és átveszi a közös vállalat vezetését. E részvények többsége az osztrák Girocentrale Bank tulajdonában volt, azokat egy világpiacon kitekintő politikai tette lehetővé.

John T. Welch, a G. E. elnöke kijelentette: „A megállapodás globális jelentőségű a cég számára, és történelmi pillanat a magyar gazdasági reform szempontjából. A vegyes vállalatot a magyar kormány külföldi beruházásokat bátorító és világpiacon kitekintő politikája tette lehetővé”.